DOI 10.32782/city-development.2025.4-16
УДК 314.1:331.5 (477)

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН І ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики
Державний податковий університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7763-1159

Яковенко Дмитро Сергійович
здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-3987-9330

Остапенко Яна Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики
Державний податковий університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9386-2237

Анотація. У статті досліджено сучасні тенденції демографічного розвитку України, зокрема скорочення чисельності населення, старіння нації, зниження народжуваності та посилення міграційних процесів. На основі статистичного аналізу встановлено, що щорічне скорочення населення становить у середньому 379,5 тис. осіб. Виокремлено основні причини демографічної кризи – високий рівень смертності, трудову міграцію, соціально-економічну нестабільність і наслідки воєнних дій. Доведено, що війна суттєво трансформувала демографічну поведінку населення, зумовивши поглиблення дефіциту трудових ресурсів. У роботі підкреслено необхідність комплексної державної політики, спрямованої на збереження людського капіталу, стимулювання народжуваності та підтримку соціально-економічної стабільності для забезпечення демографічної стійкості країни.

Ключові слова: демографічна криза, трудовий потенціал, міграційні процеси, старіння населення, статистичний аналіз, відтворення населення.

Актуальність проблеми. Сучасна демографічна ситуація в Україні набуває ознак системної кризи, що безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток держави [5]. Зменшення чисельності населення, активізація міграційних процесів, старіння нації та дефіцит трудових ресурсів формують довгострокові ризики для стабільності економіки, обороноздатності та соціальної безпеки регіонів. Особливої гостроти ці проблеми набули в умовах повномасштабної війни, яка призвела до значних людських втрат, масового вимушеного переселення населення, поглиблення дисбалансу між працездатним і непрацездатним населенням, а також до скорочення народжуваності.

Крім безпосередніх втрат людського капіталу, спостерігається погіршення якості трудових ресурсів через еміграцію висококваліфікованих фахівців, зниження рівня освіти й професійної підготовки, а також поглиблення гендерних і вікових структурних деформацій. Демографічна криза вже має відчутний вплив на внутрішній ринок праці, пенсійну систему, систему охорони здоров'я та загальну продуктивність економіки. Водночас скорочення чисельності молодого населення та збільшення частки осіб похилого віку створюють додаткове навантаження на економічно активне населення й підривають перспективи інноваційного розвитку. У цих умовах питання відтворення населення, відновлення трудового потенціалу та формування ефективної демографічної політики набувають стратегічного значення. Тому наукові дослідження,

© Паянок Т. М., Яковенко Д. С., Остапенко Я. О., 2025

спрямовані на виявлення чинників демографічного спаду, оцінку його соціально-економічних наслідків і визначення можливих шляхів подолання кризових тенденцій, є надзвичайно актуальними для забезпечення сталого розвитку України в післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях питання демографічного спаду та його впливу на соціальну безпеку ґрунтовно висвітлює В. Руденко [10]. Автор визначає демографічну кризу як одну з головних загроз сталому розвитку та соціальній стабільності регіонів. Серед основних чинників скорочення населення він виокремлює високу смертність, низький рівень народжуваності, масштабну трудову міграцію та старіння населення. Дослідження Р. Теслюка [2] розширює розуміння проблеми, аналізуючи демографічні зміни у період до і після початку повномасштабного вторгнення. Застосовуючи кластерний аналіз, автор доводить, що війна призвела до суттєвих територіальних диспропорцій у структурі населення, посилення міграційних потоків і скорочення демографічного потенціалу країни. У статті З. Смутчак [1] увагу зосереджено на соціально-економічних наслідках демографічного колапсу. Авторка підкреслює, що зменшення чисельності населення спричиняє дефіцит трудових ресурсів, зростання навантаження на систему соціального забезпечення та зниження темпів економічного розвитку, що підсилює потребу у комплексній державній демографічній політиці. Питання трудового потенціалу як складової демографічної стабільності розкриває Н. Прокопенко [9]. Дослідниця проводить інтегральну оцінку трудового потенціалу регіонів, враховуючи демографічні, освітні та економічні показники, і встановлює значні міжрегіональні диспропорції у його формуванні. У свою чергу, С. Васильчак і Т. Штерма [3] акцентують на ролі трудового потенціалу як стратегічного ресурсу підприємства. Автори визначають, що ефективне управління людським капіталом базується на розвитку професійних компетенцій, підвищенні мотивації працівників і створенні сприятливого соціально-психологічного клімату. Важливим є також дослідження А. Голобородько та С. Кишенич [4], у якому розглянуто кадровий дефіцит у сільській місцевості. Автори відзначають, що демографічний спад і трудова міграція зумовлюють нестачу кваліфікованих працівників у аграрному секторі, що, своєю чергою, знижує продуктивність і конкурентоспроможність галузі.

Дослідження проведене Gradus Research у співпраці з Київською школою економіки [6] подає ґрунтовний аналіз соціальних настроїв та поведінкових змін громадян у перші місяці війни. Зокрема, воно показує, що понад половина населення зазнала вимушених змін у місці проживання або роботі, що стало одним із ключових чинників внутрішньої та зовнішньої міграції. Значна частка опитаних висловила невизначеність щодо планів народження дітей, що відображає психологічну й економічну нестабільність воєнного часу. Отримані результати демонструють, що навіть за умов високого рівня патріотизму та соціальної згуртованості, війна суттєво трансформувала демографічну поведінку українців і створила передумови для тривалого зниження природного відтворення населення.

Таким чином, результати проаналізованих наукових праць підтверджують, що демографічна криза та скорочення трудового потенціалу в Україні мають комплексний характер і потребують міждисциплінарного підходу. Вирішення проблеми можливе лише за умови припинення війни, поєднання економічних, соціальних і демографічних інструментів державної політики, спрямованих на збереження людського капіталу, підвищення якості життя та забезпечення сталого розвитку країни.

Мета статті: дослідити основні тенденції та причини демографічної кризи в Україні, оцінити її вплив на трудовий потенціал держави, а також визначити можливі напрями стабілізації демографічної ситуації з урахуванням міграційних процесів і старіння населення.

Результат дослідження. Аналіз чисельності наявного населення в Україні за 27 років вказує на постійне скорочення, щорічно в середньому відбувається зменшення на 379,48 тис. осіб. Причини різні – це високий рівень смертності (поганий стан системи охорони здоров'я, особливо в сільській місцевості, відсутність фінансових можливостей для профілактичного лікування особливо хронічних захворювань, високий рівень смертності серед чоловіків працездатного віку), низький рівень народжуваності (формування кар'єри у подружжя призводить до відкладання народження дітей і, відповідно, зменшення кількості дітей на одну жінку репродуктивного віку), низький рівень доходів і зайнятості – стимулюють міграцію робочої сили за кордон, недостатній соціальний захист сімей стримує населення від збільшення народжуваності, відбувається старіння населення (зростання частки осіб похилого віку) та інші фактори. Скорочення населення буде відбуватися і надалі, побудована функція дозволяє отримати короткостроковий прогноз: у 2023 році чисельність населення становила 40763 тис. осіб, при цьому кількість могла коливатися від 39709 тис. осіб до 41817 тис. осіб. Незважаючи на якісну

модель, коефіцієнт апроксимації 0,977, зрозуміло, що зменшення чисельності населення України в результаті активних бойових дій відбулося швидшими темпами [8].

Проаналізуємо чисельність наявного населення за типом місцевості. Середньорічне зменшення міського населення протягом 1996–2022 рр. становить 214,74 тис. осіб, а сільське населення зменшується на 164,74 тис. осіб щорічно (рис. 1). У міській місцевості в середньому мешкає 31,5 млн осіб, а це 68% від загальної чисельності населення України, середньоквадратичне відхилення становить 1,746, що свідчить про помірну варіацію показників.

У 2022 році кількість населення міського типу була мінімальна – 28,694 млн осіб, максимальна – у 1996 році і становила 34,768 млн осіб. Розмах варіації становить 6,074 млн осіб. Присутня незначна (асиметрія 0,038) лівостороння асиметрія, середнє значення менше медіани (31495,93<31587,00), плосковершинний розподіл (ексцес менше 3) (табл. 1).

У сільській місцевості мешкає лише третина населення України, його рівень коливається від 30,3% у 2022 році – це 12,474 млн осіб до 32,8% у 2002 році – 15,883 млн осіб.

При цьому максимальний обсяг спостерігався у 1996 році – 16,529 млн осіб. Розподіл показників має слабку негативну асиметрію (-0,102), що свідчить про незначне зміщення ліворуч, плоско вершинний розподіл. Описова статистика вказала на відсутність порушень нормального розподілу, розподіл близький до симетричного (рис. 2, 3).

За відсутності статистичних даних в офіційних джерелах інформації важко спрогнозувати, яка кількість населення виїхала за кордон, скільки осіб гине щодня в результаті бойових

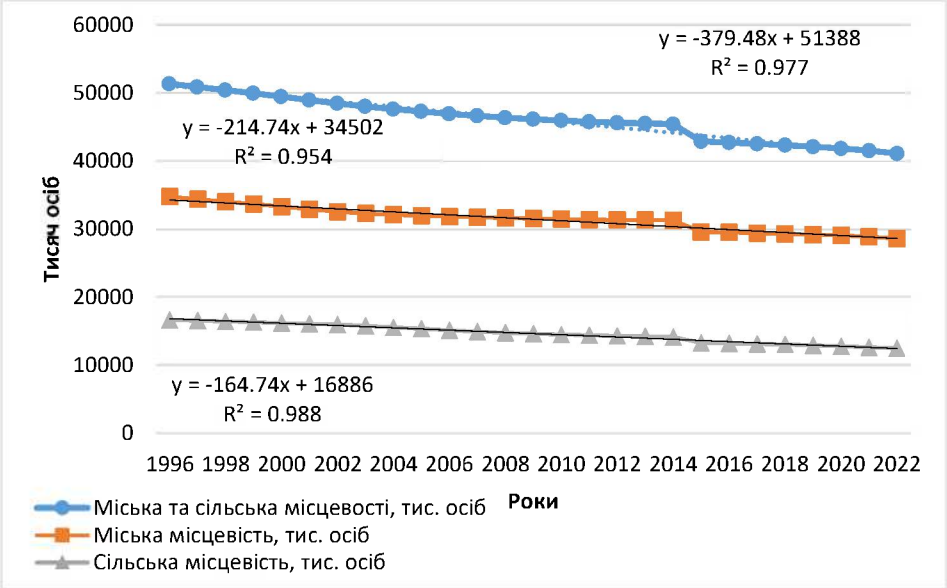

Рисунок 1 – Динаміка чисельності наявного населення за 1996–2022 рр. тис. осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

Таблиця 1 – Описова статистика

Показники	Міська місцевість, осіб, тис. осіб	Стандартна похибка	Сільська місцевість, осіб, тис. осіб	Стандартна похибка
Середнє	31495,93	335,935	14579,74	253,140
Середнє по виборці, зменшеної на 5%	31471,45		14587,61	
Медіана	31587,00		14557,00	
Дисперсія	3047020,687		1730156,353	
Середньоквадратичне відхилення	1745,572		1315,354	
Мінімум	28694		12474	
Максимум	34768		16529	
Діапазон	6074		4055	
Міжквартильний діапазон	2989		2707	
Асиметрія	,038	,448	-,102	,448
Ексцес	-,827	,872	-1,313	,872

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

дій, внутрішнє переміщення населення погіршує соціально-економічне становище сімей, адже доводиться адаптуватися на новому місці, погіршуються умови життя, зростає безробіття, а в результаті щоденних обстрілів посилюється психологічна нестабільність, яка, своєю чергою, активізує хронічні захворювання у населення.

Проаналізуємо чисельність та структуру наявного населення України за 2022 рік. Працездатне населення, а це вікова категорія від 18 до 59 років, становить 57% від загальної кількості, люди похилого віку – 25%, а це 10,152 млн осіб, і діти – 7,349 млн осіб, що становить 18% (рис. 4).

Порівняємо зі структурою чисельності населення у 1996 році: частка працездатного населення також становила 57 %, але це на 5,499 (28,996–23,497) млн осіб більше ніж у 2022 році, другу позицію посідала вікова категорія до 17 років – 24 %, що на 5,068 (12,417–7,349) млн осіб більше, вікова категорія 60 років і старше становила 19%, що на 691 тис. осіб менше відповідно (рис. 4, 5). У 1996 році кількість працездатного населення в міській місцевості становила 60%, що на 9 % більше, ніж у структурі сільського населення, категорія людей літнього віку більша в сільській місцевості (рис. 6, 7).

У 2022 році ситуація інша, в структурі міського населення люди літнього віку складають 25%, що на 9% більше за 1996 рік, зменшилася кількість дітей на 7 %, а також на 2% зменшився обсяг працездатного населення (рис. 6, 8).

Розподіл у структурі сільського населення вказує на приріст населення працездатного віку на 5% та істотне зменшення дітей з 4,002 млн до 2,461 млн осіб, а це 4% від загального обсягу населення сільської місцевості (рис. 7, 9).

Висновки. Тривале скорочення населення в Україні є стійкою тенденцією протягом останніх десятиліть. У середньому щороку кількість населення зменшується приблизно на 380 тис. осіб. Основними чинниками демографічного спаду

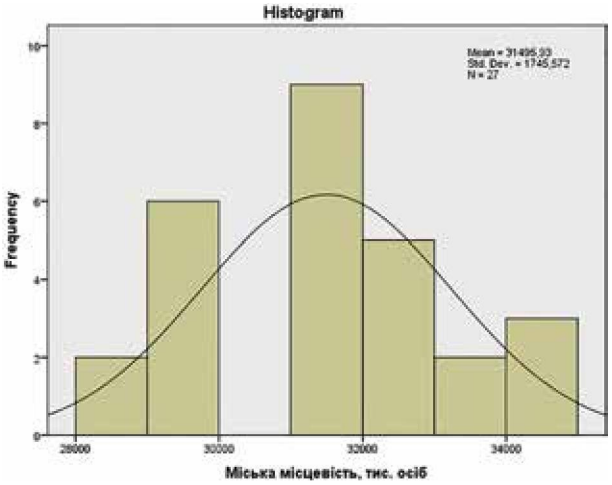

Рисунок 2 – Графік нормального розподілу міського населення

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

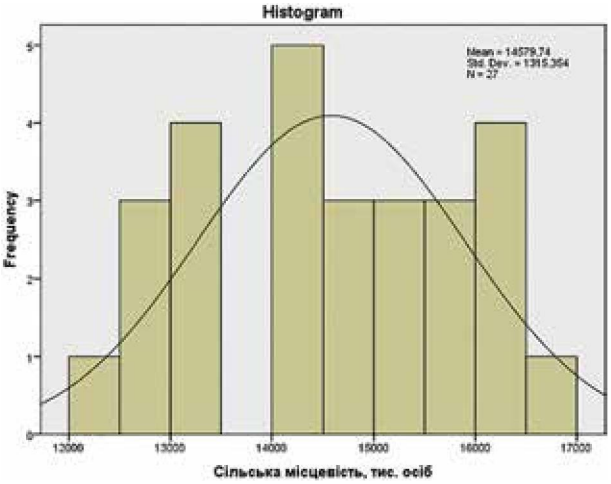

Рисунок 3 – Графік нормального розподілу сільського населення

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

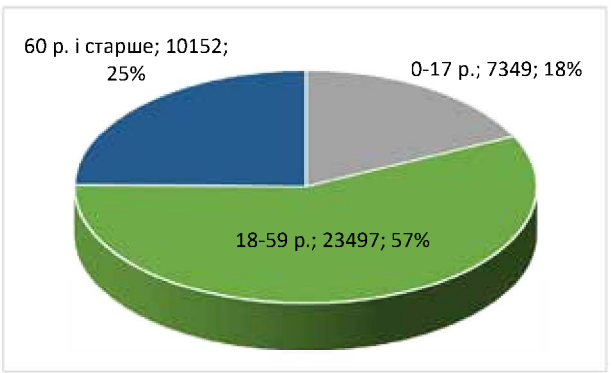

Рисунок 4 – Структура чисельності наявного населення за 2022 р. тис. осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

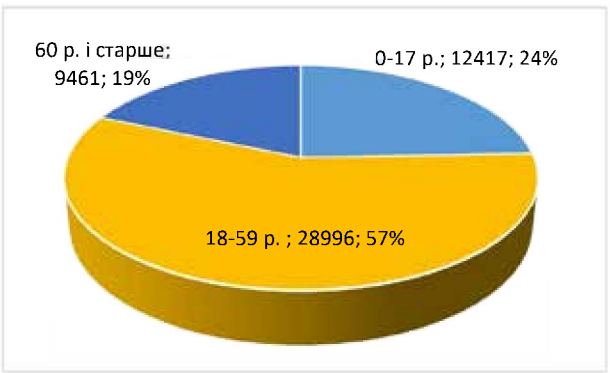

Рисунок 5 – Структура чисельності наявного населення за 1996 р. тис. осіб

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

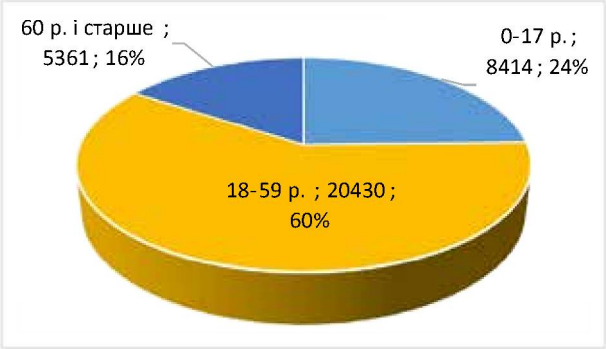

Рисунок 6 – Структура чисельності міського населення в 1996 р. тис. осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

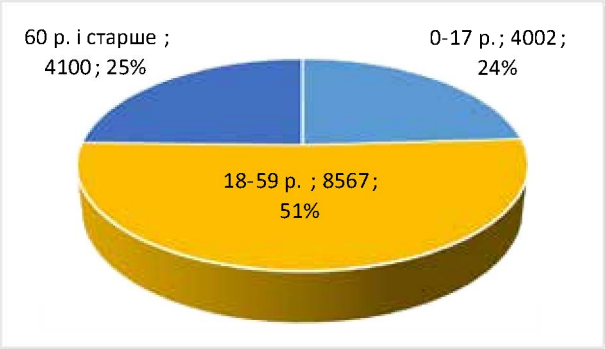

Рисунок 7 – Структура чисельності сільського населення в 1996 р. тис. осіб

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

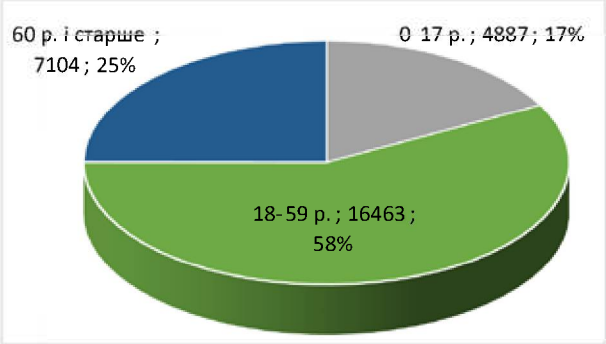

Рисунок 8 – Структура чисельності міського населення в 2022 р. тис. осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

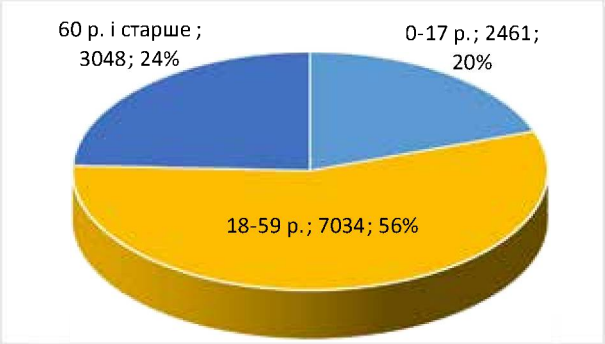

Рисунок 9 – Структура чисельності сільського населення в 2022 р. тис. осіб

Джерело: розраховано авторами за даними [7]

виступають: високий рівень смертності, особливо серед чоловіків працездатного віку; низька народжуваність, що пов'язана із соціально-економічними труднощами та зміною пріоритетів молодих сімей; міграція працездатного населення за кордон у пошуках роботи; недостатній рівень соціального захисту сімей; старіння населення, що призводить до дисбалансу вікової структури. Воєнні дії, що тривають із 2022 року, суттєво поглибили демографічну кризу – через загибель цивільного населення, виїзд мільйонів громадян за кордон, внутрішнє переміщення осіб та зниження рівня народжуваності. Погіршення соціально-економічного становища сімей, безробіття, психологічна нестабільність і зростання хронічних захворювань стали додатковими факторами демографічного спаду. Порівняння структури населення 1996 та 2022 років свідчить про значне скорочення кількості дітей і працездатного населення при одночасному зростанні частки осіб похилого віку, що підвищує навантаження на економічно активне населення. Прогнозні оцінки підтверджують подальше зниження чисельності населення в найближчій перспективі, навіть за умов відновлення миру, через інерційність демографічних процесів і втрату трудового потенціалу.

Аналіз динаміки чисельності населення України за типом місцевості свідчить про стійку тенденцію до скорочення як міського, так і сільського населення упродовж 1996–2022 рр. Середньорічне зменшення становить 214,7 тис. осіб у міській місцевості та 164,7 тис. осіб у сільській. Незважаючи на це, переважна частка населення зосереджена у містах – у середньому 68% від загальної чисельності, що підтверджує процес урбанізації. Структура міського населення характеризується помірною варіацією показників та близькістю до нормального розподілу.

У сільській місцевості протягом досліджуваного періоду спостерігається сталий спад чисельності населення та старіння його структури, що проявляється у зменшенні частки дітей і збільшенні частки осіб літнього віку. Демографічні зміни у віковій структурі міського населення також свідчать про процес старіння: кількість осіб літнього віку зросла на 9%, а дітей – зменшилася на 7%. Отже, населення України демонструє тенденції скорочення та демографічного старіння, більш виражені в сільській місцевості, що потребує відповідних соціально-економічних і державних заходів щодо стимулювання народжуваності, зайнятості та покращення умов життя у громадах.

Бібліографічний список:

1. Smutchak Z. Consequences of demographic collapse in Ukraine. *Інноваційна економіка та менеджмент.* 2023. № 3. С. 14–23. DOI: https://doi.org/10.46361/2449-2604.10.3.2023.14-23 (дата звернення: 14.10.2025).
2. Tesliuk R Demographic Sustainability of Ukraine and Its Changes Caused by the Russian-Ukrainian War. *Journal of Population and Social Studies.* 2024. № 1. P. 52–62. DOI: https://doi.org/10.25133/jpssv322024.026 (дата звернення: 15.10.2025).
3. Васильчак С. Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту. *Менеджмент та інноваційний розвиток.* 2023. № 4. С. 605–612. DOI: https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-605-612 (дата звернення: 11.10.2025).
4. Голобородько А. Кишенич С. Оцінка стану розвитку трудового потенціалу на сільськогосподарських підприємствах України. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2024. № 4(47). С. 42–49. DOI: https://doi.org/10.31673/2415-8089.2024.043440 (дата звернення: 12.10.2025).
5. Лібанова Е. Наш людський капітал: втрати й перспективи відродження. URL: https://idss.org.ua/index (дата звернення: 10.10.2025).
6. Настрої та дії українців під час повномасштабної війни Росії з Україною (2022). URL: https://gradus.app/documents/203/GradusResearch_Report_KSE_citizens_13042022.pdf (дата звернення: 15.10.2025)
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 11.10.2025).
8. Пояснення статистики Євростату. Громадяни України в ЄС (2023). Дата доступу: 10.11.2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian_citizens_in_the_EU#Population_of_Ukraine (дата звернення: 12.10.2025).
9. Прокопенко Н. О. Комплексне оцінювання трудового потенціалу регіонів України. *Український географічний журнал.* 2023. № 1 (121) С. 46–53. DOI: https://doi.org/10.15407/ugz2023.01.046 (дата звернення: 12.10.2025).
10. Руденко В. Демографічна криза, як ключова загроза соціальній безпеці регіону: сучасний стан, причини, тенденції та шляхи покращення ситуації. *Науковий вісник міжнародної асоціації науковців.* 2023. № 2. DOI: https://doi.org/10.56197/2786-5827/2023-2-2-5 (дата звернення: 11.10.2025).

References:

1. Smutchak, Z. (2023). Consequences of demographic collapse in Ukraine. *Innovatsiina ekonomika ta menedzhment – Innovative Economy and Management,* no. 3, pp. 14–23. DOI: https://doi.org/10.46361/2449-2604.10.3.2023.14-23 (accessed: October 14, 2025).
2. Tesliuk R. (2024). Demographic sustainability of Ukraine and its changes caused by the Russian-Ukrainian war. *Journal of Population and Social Studies,* no. 1, pp. 52–62. DOI: https://doi.org/10.25133/jpssv322024.026 (accessed: October 15, 2025).
3. Vasyllchak S. & Shterma T. (2023). Trudovyi potentsial yak obiekt menedzhmentu [Labour potential as an object of management]. *Menedzhment ta innovatsiinyi rozvytok – Management and Innovative Development,* no. 4, pp. 605–612. DOI: https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-605-612 (accessed: October 11, 2025).
4. Holoborodko A. & Kyshenych S. (2024). Otsinka stanu rozvytku trudovoho potentsialu na silskohospodarskykh pidpryiemstvakh Ukrainy [Assessment of the development state of labour potential at agricultural enterprises of Ukraine]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economics. Management. Business,* no. 4(47), pp. 42–49. DOI: https://doi.org/10.31673/2415-8089.2024.043440 (accessed: October 12, 2025).
5. Libanova E. (n.d.). Nash liudskyi kapital: vtraty y perspektyvy vidrodzhennia [Our human capital: losses and prospects for revival]. Available at: https://idss.org.ua/index (accessed: October 10, 2025).
6. Nastroi ta dii ukraintsiv pid chas povnomasshtabnoi viiny Rosii z Ukrainoiu (2022) [Attitudes and actions of Ukrainians during the full-scale war between Russia and Ukraine]. (2022). Available at: https://gradus.app/documents/203/GradusResearch_Report_KSE_citizens_13042022.pdf (accessed: October 15, 2025).
7. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/ (accessed: October 11, 2025).
8. Poiasnennia statystyky Yevrostatu. Hromadiany Ukrainy v YeS (2023) [Eurostat statistics explained: Ukrainian citizens in the EU (2023)]. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian_citizens_in_the_EU#Population_of_Ukraine (accessed: October 12, 2025).
9. Prokopenko N. O. (2023). Kompleksne otsiniuvannia trudovoho potentsialu rehioniv Ukrainy [Comprehensive assessment of the labour potential of Ukrainian regions]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal – Ukrainian Geographical Journal,* no. 1(121), pp. 46–53. DOI: https://doi.org/10.15407/ugz2023.01.046 (accessed: October 12, 2025).
10. Rudenko V. (2023). Demohrafichna kryza yak kliuchova zahroza sotsialnii bezpetsi rehionu: suchasnyi stan, prychyny, tendentsii ta shliakhy pokrashchennia sytuatsii [Demographic crisis as a key threat to the social security of the region: current state, causes, trends, and ways to improve the situation]. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoi asotsiatsii naukovtsiv – Scientific Bulletin of the International Association of Scientists,* no. 2. DOI: https://doi.org/10.56197/2786-5827/2023-2-2-5 (accessed: October 11, 2025).

STATISTICAL ASSESSMENT OF DEMOGRAPHIC CHANGES AND THE LABOR POTENTIAL OF UKRAINE

Tetyana Paianok
PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Economic Policy, Marketing and Business Analytics
State Tax University

Dmytro Yakovenko
Doctoral Student (Third Level of Higher Education,
Educational and Scientific Program)
Communal Institution of Higher Education
"Dnipro Academy of Continuing Education"
of Dnipropetrovsk Regional Council

Yana Ostapenko
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economic Policy,
Marketing and Business Analytics
State Tax University

Summary. The article highlights the relevance of studying Ukraine's demographic crisis as a critical challenge to the country's social and economic security. In recent years, Ukraine has faced an accelerated population decline, a rapid aging process, and growing migration flows, which together undermine the state's labor potential and long-term development capacity. The full-scale Russian invasion has intensified these negative trends, transforming migration behavior, family formation patterns, and labor market participation. The purpose of this study is to analyze the current demographic situation in Ukraine, identify the main causes and consequences of population decline, and determine the impact of demographic changes on the formation and realization of the country's labor potential. The research applies comparative, statistical, and analytical methods to evaluate demographic indicators and labor market dynamics. The study also uses a structural-functional approach to reveal interconnections between population reproduction, employment levels, and human capital sustainability. A review of current scientific publications and official statistical data complements the empirical base. The study establishes that the population of Ukraine decreases annually by an average of 379.5 thousand people, driven primarily by high mortality rates, low fertility, large-scale external migration, and the effects of war. The demographic burden on the working-age population continues to rise, particularly in rural areas and regions most affected by hostilities. The war has deepened regional disparities and caused significant outflow of qualified labor, resulting in a shortage of skilled workers. The analysis confirms that demographic deterioration directly threatens the country's labor potential and socio-economic stability. To overcome the demographic crisis, Ukraine needs a comprehensive policy aimed at preserving and restoring human capital. Priority measures should include stimulating birth rates through social incentives, encouraging the return of migrants, developing regional employment programs, and strengthening educational and health systems. Ensuring demographic sustainability is essential for Ukraine's post-war recovery, national resilience, and long-term competitiveness.

Keywords: demographic crisis, labor potential, migration processes, population aging, statistical analysis, population reproduction.

Стаття надійшла: 28.10.2025
Стаття прийнята: 14.11.2025
Стаття опублікована: 26.12.2025

ЗМІСТ

Бондаренко В. М., Нагорна О. В.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСІВ МАРКЕТИНГУ
НА РИНКУ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ 7

Гривківська О. В., Горінний М. Л.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ 13

Olena Dragan, Nataliia Skopenko, Victoria Ovadiuk
DEVELOPMENT OF PERSONNEL COMPETENCIES THROUGH INFORMATION
TECHNOLOGIES IN ENTERPRISE TALENT MANAGEMENT 20

Казакова Л. О., Лешанич М. М., Мельникова Н. І.
РОЗВ'ЯЗАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ
ЗА УЧАСТІ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ 28

Калінчик М. В., Ребрина А. М., Алєксєєнко І. М.
РОЗВИТОК ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА
КРІЗЬ ПРИЗМУ ФОРМУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ 36

Кіртока Р. Г., Коваленко К. В.
МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ДЛЯ БОРОТЬБИ
З ВІДТОКОМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ 48

Колпак О. В.
ЕКОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 55

Корнейко О. М.
ТИПОЛОГІЯ МОДЕЛЕЙ ЦИФРОВОГО ЛІДЕРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ 60

Ларіна Я. С., Шевлякова Ю. С.
ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ БРЕНДУ В УМОВАХ
ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ 66

Мазурець Р. Р., Козоріз О. Є., Ткаченко К.
ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ДИНАМІКУ РОЗВИТКУ
МІСЕ-ІНДУСТРІЇ МІСТА ЛЬВОВА 74

Могилевська О. Ю., Благодатний А. С., Єременок В. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО РИНКУ
У КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ 81

Мороз Д. М., Крючкова Н. М., Якубовський С. О.
ТРАНСФОРМАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ,
ФРАНЦІЇ ТА ІТАЛІЇ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ТА МІГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ 88

Maksym Oliinyk
VECTORS OF DEVELOPMENT OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT
FOR MANAGEMENT OF STATE AND LOCAL ORGANIZATIONS OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION 96

Yevhen Onipko
THE MODERN CONCEPT OF UKRAINE'S POST-WAR REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH THE LENS OF THE HYBRID-SYNERGETIC APPROACH 106

Павловський С. А., Мальський О. М., Тараненко П. М.
СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІНСТИТУТУ РОЗВИТКУ ПРИВАТНО-ПУБЛІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ 115

Паянок Т. М., Яковенко Д. С., Остапенко Я. О.
СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН І ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ 124

Сербіна Т. В., Куташев І. В.
ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 131

Феній Н. С.
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ЕВОЛЮЦІЯ СУТНОСТІ 138

Хоменко І. О., Сухоставець А. І., Лисенко І. В., Кліщенко А. О.
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПІДВИЩЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КРАФТОВОГО БІЗНЕСУ ЯК СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БРЕНДІВ 146

Бован О. О.
АНАЛІТИЧНА ПАРАДИГМА ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНІХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ 155

Рогозян Ю. С.
ЕКОНОМІЧНА ТРАЄКТОРІЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: КОЛІНЕАРНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТА РОЗМІНУВАННЯ 162

Пригодюк О. М., Мартінович В. Г., Марченко О. Ю.
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ 168

CONTENTS

Valerii Bondarenko, Olena Nahorna
FEATURES OF FORMATION OF MARKETING COMPLEXES
ON THE SEEDS MARKET 7

Oksana Hryvkivska, Mykhailo Horinnyi
STATE REGULATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES
OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES 13

Olena Dragan, Nataliia Skopenko, Victoria Ovadiuk
DEVELOPMENT OF PERSONNEL COMPETENCIES THROUGH INFORMATION
TECHNOLOGIES IN ENTERPRISE TALENT MANAGEMENT 20

Liudmyla Kazakova, Myroslav Leshanych, Nataliia Melnykova
RESOLUTION OF TRADE CONFLICTS WITH THE PARTICIPATION
OF THE WORLD TRADE ORGANIZATION 28

Mykola Kalinchyk, Anna Rebryna, Inna Alieksieienko
DEVELOPMENT OF THE PIG FARMING INDUSTRY THROUGH
THE PRISM OF VALUE ADDED FORMATION 36

Ruslan Kirtoka, Klim Kovalenko
MOTIVATION OF PERSONNEL AT ENTERPRISES
UNDER MARTIAL LAW TO COMBAT HUMAN CAPITAL DRAINAGE 48

Oleksandr Kolpak
ENVIRONMENTAL DETERMINANTS OF ECONOMIC SECURITY
OF ECONOMIC ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES 55

Oleksandr Korneiko
TYPOLOGY OF DIGITAL LEADERSHIP MODELS
IN ORGANIZATIONS 60

Yaroslava Larina, Juliya Shevliakova
FEATURES OF BRAND BUILDING IN THE CONTEXT
OF DIGITAL TRANSFORMATION OF CREATIVE INDUSTRIES 66

Roman Mazurets, Oleksandr Kozoriz, Ksenia Tkachenko
THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE DYNAMICS
OF THE DEVELOPMENT OF THE MICE INDUSTRY IN THE CITY OF LVIV 74

Olga Mohylevska, Andriy Blagodatny, Volodymyr Ieremenok
IMPROVING THE REGULATORY FRAMEWORK
FOR THE DEVELOPMENT OF THE STOCK MARKET
IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECONSTRUCTION 81

Daria Moroz, Nataliia Kriuchkova, Sergiy Yakubovskiy
TRANSFORMATION OF THE BUDGETARY POLICY
OF GERMANY, FRANCE AND ITALY UNDER GEOPOLITICAL UNCERTAINTY
AND MIGRATION CHALLENGES 88

Maksym Oliinyk
VECTORS OF DEVELOPMENT OF REGULATORY
AND LEGAL SUPPORT FOR MANAGEMENT OF STATE
AND LOCAL ORGANIZATIONS OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION 96

Yevhen Onipko
THE MODERN CONCEPT OF UKRAINE'S POST-WAR REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH THE LENS OF THE HYBRID-SYNERGETIC APPROACH 106

Serhii Pavlovskyi, Oleh Malskyy, Filipp Taranenko
ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF STATE POLICY ON ATTRACTING INVESTMENTS AS AN INSTITUTION FOR THE DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS IN UKRAINE 115

Tetyana Paianok, Dmytro Yakovenko, Yana Ostapenko
STATISTICAL ASSESSMENT OF DEMOGRAPHIC CHANGES AND THE LABOR POTENTIAL OF UKRAINE 124

Tetiana Serbina, Ihor Kutashev
FUNCTIONAL STRATEGIES FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DIGITIZATION 131

Nazariy Feni
ECONOMIC SECURITY OF UKRAINIAN ENTERPRISES: EVOLUTION OF ESSENCE 138

Inna Khomenko, Andrii Sukhostavets, Irina Lysenko, Anna Klishchenko
USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO INCREASE SOCIAL RESPONSIBILITY OF CRAFT BUSINESS AS A STRATEGY FOR SUSTAINABLE BRAND DEVELOPMENT 146

Oleh Bovan
ANALYTICAL PARADIGM FOR ASSESSING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF INTERNAL ANTI-CORRUPTION UNITS IN PUBLIC SECTOR ORGANIZATIONS 155

Yuliia Rohozian
ECONOMIC TRAJECTORY OF RESTORATION OF UKRAINE'S REGIONS DURING THE WAR AND POST-WAR PERIOD: COLLINEARITY OF HUMAN CAPITAL AND DEMINING 162

Olena Prygodiuk, Victor Martinovych, Oleksandr Marchenko
INTELLECTUAL CAPITAL IN THE SYSTEM OF INNOVATION AND INVESTMENT MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES 168

КНДУ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ МІСТА

ISSN (PRINT): 3041-1335

ISSN (ONLINE): 3041-1343

РОЗВИТОК МІСТА

ВИПУСК 4 (08), 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

УДК 001.2(051)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Павловський С.А., д.мед.н., професор, директор КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»

Заступник головного редактора: Могилевська О.Ю., д.е.н., професор, Київський міжнародний університет

Члени редакційної колегії:

Васильківський Д.М., д.е.н., професор, Хмельницький національний університет

Гінзбург В.Г., д.мед.н., професор, директор Департаменту охорони здоров'я Київської міської ради (КМДА); Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Гривківська О.В., д.е.н., професор, Національний університет харчових технологій; заслужений працівник освіти України

Дацій Н.В., д.н.держ.упр., професор, Поліський національний університет

Дєгтяр О.А., д.н.держ.упр., професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Драган О.І., д.е.н., професор, Національний університет харчових технологій

Заяць О.І., д.е.н., доцент, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Іщенко Н.Ф., доктор філософії, доцент, Національний авіаційний університет

Карковська В.Я., д.н.держ.упр., доцент, Національний університет «Львівська політехніка»

Короткий О.В., к.мед.н., доцент, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Кривопустов М.С., доктор філософії, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Кривопустова М.В., доктор філософії, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Ларіна Я.С., д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Наголюк О.Є., к.ю.н., доцент, КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»; Міжрегіональна академія управління персоналом

Павловська М.О., д.мед.н., професор, Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1

Паливода Р.С., к.мед.н., доцент, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Парсяк В.Н., д.е.н., професор, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Поворозник М.Ю., к.е.н., перший заступник голови Київської міської державної адміністрації

Приходько В.П., д.е.н., професор, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Романова Л.В., д.е.н., професор, Міжрегіональна академія управління персоналом

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, Полтавський державний аграрний університет

Слободяник А.М., к.е.н., доцент, головний спеціаліст Департаменту сфери публічних закупівель та конкурентної політики, Міністерство економіки України

Сухонос Н.К., к.мед.н., доцент, Харківський національний медичний університет

Талавиря М.П., д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Хоменко І.О., д.е.н., професор, Національний університет «Чернігівська політехніка»

Ціпоренко С.Ю., д.мед.н., доцент, Приватний київський медичний університет

Чала Н.Д., к.н.держ.упр., професор, Національний університет «Києво-Могилянська Академія»

Шамрай Н.В., к.н.держ.упр., директор Департаменту, ЦНАП виконавчого органу Київської міської ради

Шлапак А.В., д.е.н., доцент, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Яструбський М.Я., д.е.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»

Георгій Абуселідзе, д.е.н., професор, Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)

Алейнікова О.В., д.н.держ.упр., к.е.н., професор, Університет Масаріка (Чехія)

Балтов Мілен Іванов, доктор філософії, професор, ректор, Бургаський вільний університет (Болгарія)

Буряк Р.І., д.е.н., професор, Університет Пурдью (Purdue University) (США)

Луїза Далінгвотер, HDR and PHD, професор, Університет Сорбонна (Франція)

Левченко Н.М., д.н.держ.упр., професор, Берлінський технічний університет (Німеччина)

Намлієв Є.В., к.е.н., доцент, професор, Вища соціально-економічна школа (Польща)

Новикова І.В., д.е.н., професор, Київський аграрний університет НААНУ (Україна); Візит-професор, Балтійська міжнародна академія (Латвія)

Ребілас Рафал, доктор філософії, Вища школа бізнесу (Польща)

Сяосон Чжен, PhD in Economics and Business Administration, Вища посада Школи бізнесу; професор, Вуксі Тайху університет (Китай); Талліннський технологічний університет (Естонія)

Внесено до Державного Реєстру суб'єктів у сфері медіа
(Рішення № 418 Протоколу № 7 Засідання Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення від 22 лютого 2024 р.)
Ідентифікатор медіа: R30-02675

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»
(вул. Героїв Севастополя, буд. 37-А, м. Київ, 03061, info@ndirom.org, тел. (044) 202 14 01)

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б»)
на підставі Наказу МОН України від 24.04.2024 року № 582 (додаток 2)

C1 – Економіка та міжнародні економічні відносини; D3 – Менеджмент; D5 – Маркетинг;
D4 – Публічне управління та адміністрування

Друкується відповідно рішення Вченої ради КНДУ «Науково-дослідний інститут
соціально-економічного розвитку міста» (протокол № 7 від 24.12.2025 р.)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Електронна сторінка видання:
https://journals.ndirom.kyiv.ua/index.php/city-development

© КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста», 2025
© Оформлення «Видавничий дім «Гельветика», 2025

Наукове видання

РОЗВИТОК МІСТА

ВИПУСК 4 (08), 2025

Засновано у 2024 році

Засновник:
Комунальна науково-дослідна установа
«Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»

Періодичність видання: 4 рази на рік

Українською та англійською мовами

Відповідальний редактор: Могилевська О.Ю.
Технічний редактор: Войтюк Ю.Г.

Підписано до друку 26.12.2025 р.
Формат 60x84/8. Гарнітура Verdana.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 19,53.
Замов. № 0126/009. Наклад 100 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.